

"Eén moeras maakt de lente niet: drainagebeleid moet op de schop"

8 FEBRUARI 2021

De Vlaamse regering trekt extra geld uit voor het behoud van meer 'natte natuur'. Een goed begin, maar eigenlijk moet het hele drainagebeleid op de schop, menen vijf experts omgevingsrecht.

Lees meer over: [natuur water](#)

'Let's drain the swamp', tweette Donald Trump bij het begin van zijn ambtstermijn in 2016. Het moeras was de vriendjespolitiek in Washington, een stad die - net als Rome en Brussel - gedeeltelijk is gebouwd boven op een drooggelegd moeras. De metafoor van het moeras geeft goed aan hoe we lange tijd naar moerassen keken. Moerassen hadden weinig vrienden. Het waren oorden van verderf, broeihaarden van besmettelijke ziekten en plekken waar kluzenaars en heksen huisden. Je kon er in verdwalen. Het moeras als anachronisme in het antropoceen, de tijd van de alles dominerende mensensoort. Het droogleggen ervan luidde de komst van de beschaving in.

Maar de rehabilitatie van het moeras is ondertussen (deels) een feit. [Begin vorige week kondigde de Vlaamse minister van Natuur, Zuhal Demir \(N-VA\)](#), nog fier aan dat ze meer dan 17 miljoen vrijmaakt voor meer, betere en nabije natte natuur, in het kader van de 'Blue Deal'. Het moet gezegd, in een regio die sinds 1950 maar liefst 95 procent van zijn moerassen heeft zien verloren gaan, is dat een heuse ommekeer. Eindelijk wat positieve buzz over een ecosysteem dat de samenleving niet alleen tot last is, maar vooral veel te bieden heeft, als waterbuffer, CO₂-sink en hotspot voor biodiversiteit.

“
Onze waterlopen zijn rechtgetrokken en worden nog te vaak beheerd als veredelde drainagepijpen. Veel water blijft staan op akkers omdat het de intensief bewerkte grond niet langer kan binnendringen

[Experts omgevingsrecht](#)

Ondanks de natte winter zijn de historisch lage grondwaterstanden nog niet hersteld. Begin januari van dit jaar vertoonde 85 procent van de onderzochte locaties nog een zeer lage of lage grondwaterstand voor deze tijd van het jaar. We moeten niet lang naar de oorzaken zoeken. De verharde oppervlakte binnen het verkavelde Vlaanderen blijft, ondanks de beloofde bouwshift, verder toenemen. Onze waterlopen zijn vaak rechtgetrokken en worden nog te vaak beheerd als waren het veredelde drainagepijpen. Veel water blijft bovendien staan op akkers, omdat het de intensief bewerkte grond niet langer

<https://vilt.be/nl/nieuws/een-moeras-maakt-de-lente-niet-drainagebeleid-moet-op-de-schop>

kan binnendringen. Of het wordt op kunstmatige wijze weggepompt. Menig moerasje wordt - al dan niet illegaal - verder drooggelegd. Wateropslag lijkt enkel een prioriteit in bepaalde natuurgebieden. Alsof het ecosysteem stopt aan de grens van het groene kleurtje op het gewestplan. Was het maar zo eenvoudig.

Don Quichote

Een tanker keren blijkt echter niet eenvoudig. Een moedige inwoner van het Oost-Vlaamse Berlare ging de uitdaging aan en voert nu al jarenlang strijd tegen het droogleggen van de polders. Het was een rechtszaak die het Vlaamse waterbeleid op zijn grondvesten deed daveren, omdat het waterpeilbeleid van menig polderbestuur plots in het milieuvizier kwam. De man was van oordeel dat drooglegging moest worden voorafgegaan door een milieueffectenrapport (MER). Maar het Gentse hof van beroep besloot zich niet over de inhoud van de claims uit te spreken. De zaak werd begin dit jaar afgewezen wegens een gebrek aan bewijs. Een vreemde twist, zeker in een tijd waarin Vlaanderen op de 23ste plaats staat van het lijstje met landen en regio's die het grootste drinkwatertekort hebben.

Juridisch gezien had de Oost-Vlaamse Don Quichote nochtans overschot van gelijk. Het drainagebeleid moet op de schop. Maar het reglementaire - excusez le mot - 'moeras' is dieper dan gedacht, want in vele gevallen blijkt het naar geldend Vlaams recht perfect legaal om grondwater op te pompen in verdroogd gebied. De regeling is kaduuk. Even grasduinen in de Vlaamse milieuwetgeving leert ons bijvoorbeeld dat grondwaterwinningen tot 5.000 kubieke meter per jaar louter 'meldingsplichtig' zijn. Ter vergelijking: een gemiddeld Nederlands melkveebedrijf met 100 koeien en een gangbare melkstal verbruikt op jaarbasis circa 5.000 kubieke meter water.

Daar stopt het niet. Binnen Vlaanderen geldt geen vergunningsplicht voor het draineren van cultuurgronden in functie van landbouwdoeleinden. Idem dito voor droogleggingsprojecten van minder dan 50 hectare. Niet alles hoeft te worden verboden, maar de vraag rijst of deze ruimhartige vrijstellingen voor drainage in rubriek 53 van het Vlarembesluit nog van deze tijd zijn. Want geen nader onderzoek naar de milieu-impact. Enter: bijkomende verdroging.

De optelsom van deze 'legale' ingrepen in de natuurlijke hydrologie brengt ons waar we nu staan. En 'legaal' is overigens een relatief begrip. Vlaanderen werd in 2011 al eens veroordeeld door het Europees Hof van Justitie omdat het de milieueffecten van beperkte ingrepen - waaronder ook drainage en grondwaterwinning - onvoldoende onderzocht. Volgens de Europese wetten moet ook de milieu-impact van al die accumulatieve pompactiviteiten worden bestudeerd. Dit om een 'dood door duizend sneden' te vermijden.

Permanente verdroging?

Dan hebben we het nog niet over de komst van de permanente omgevingsvergunning gehad. Die werd in 2014 vooral gepromoot als baken van rechtszekerheid voor de bedrijven. Betere milieubescherming was slechts een secundair doel. Maar ook heel wat grondwatervergunningen voor allerlei industriële sectoren werden tot voor kort nog met de nodige

laksheid verleend. Ze lijken nu in steen gebetonneerd. Ook al had het Grondwettelijk Hof in 2016 nog geoordeeld dat ook bestaande vergunde activiteiten zich moeten conformeren aan de milieuwetten van de EU. Het is wachten op nieuwe wetgeving die dat euvel corrigeert en meer bescherming biedt aan verdrogingsgevoelige natuurgebieden. Toegegeven, het vernietigen van moerasvegetatie is al verschillende decennia geleden expliciet verboden binnen de Vlaamse natuurwetgeving. Maar het is een open deur intrappen om te stellen dat dit slechts een papieren bescherming betreft. En als dit verbod al wordt gehandhaafd in de praktijk, durft men vaak niet door te duwen en de ruimere hydrologie van het ecosysteem in de omgeving mee in overweging te nemen. Wanneer het over woongebied gaat, bijvoorbeeld. Moerasjes te midden van een zee van maïs vormen trouwens ook geen uitzondering in Vlaanderen.

“ Zolang de Vlaamse milieuwetgeving meer gericht is op rechtszekerheid van bedrijven dan op de vrijwaring van ecosystemen, zal de Blue Deal niet meer dan een pleister op een houten been blijken

Experts omgevingsrecht

Ook voor landbouw

Zolang de Vlaamse milieuwetgeving meer gericht is op de rechtszekerheid van bedrijven dan op de vrijwaring van ecosystemen, zal de Blue Deal niet meer dan een pleister op een houten been blijken. De Europese milieuwetten wijzen ons de richting. Landbouw, woningbouw en industrie dienen rekening te houden met de limieten die de hydrologie stelt. Ook de landbouwers en bewoners van menig waterzieke woning zijn namelijk gebaat met het herstel van de natuurlijke wateropslag, zelfs als dit op korte termijn meer restricties inhoudt in valleigebieden. Reculer pour mieux sauter. Gaat minister Demir ook deze - weinig sexy maar zo noodzakelijke - juridische en institutionele uitdaging aan? Twintig jaar na de inwerkingtreding van het Decreet Integraal Waterbeleid is het nu of nooit: let's not drain the swamp. Met dit opiniestuk willen de auteurs een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat. De auteurs schrijven in eigen naam en zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de tekst. Het opiniestuk verscheen eerder in De Standaard. De auteurs: Hendrik Schoukens, postdoc-onderzoeker omgevingsrecht (UGent); Carole Billiet, professor omgevingsrecht (UHasselt); Farah Bouquelle, praktijkassistent omgevingsrecht (UGent); Delphine Misonne, professor milieu- en publiekrecht (Université Saint-Louis Bruxelles); An Cliquet, professor EU en internationaal milieurecht (UGent) en Geert Van Hoorick, professor omgevingsrecht (UGent)

Bron: De Standaard

Beeld: Wim Dirckx i.o.v. Natuurpunt

VILT vzw

Koning Albert II Laan 35
1000 Brussel
Belgium

Contact

T • [02 552 81 91](tel:025528191)
M • info@vilt.be

Volg ons op:

 [screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/](https://www.facebook.com/vilt.nieuws/)

 [screenreader.visit us on our twitter page: https://twitter.com/vilt_nieuws](https://twitter.com/vilt_nieuws)

 [screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/](https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/)

